

“KADIN DOSTU KENT” KAVRAMININ İZMİR ÖLÇEĞİNDE TARTIŞILMASI

L.Yıldız TOKMAN
Y. Şehir Plancısı
lytokman yahoo.com

GİRİŞ

Sempozyumun ana amacı: **“kenti yaşanabilir kılmak”** olarak belirlenmiştir. Bu amaca ulaşmak için belirlenen hedefler ise:

- Farklı meslek gruplarınca kente ilişkin sorunların belirlenmesini ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmelerini sağlamak,
 - Yerel yönetim seçimlerine yönelik olarak partilerin kent yönetimi ve kent sorunlarına ilişkin misyon belirlemelerine yardımcı olmak,
 - Kentlilik bilinci oluşmasını/oluşturulmasını sağlamak,
- Olarak özetlenebilir.

Kent farklı çıkarlara sahip çeşitli aktörlerin bir arada var olduğu kompleks bir mekanizmadır. Bu yapı içinde, yerel yönetimler, kentsel politikalar ve kent planlama yoluyla farklı grupların çıkarlarını, toplumsal çıkarlar adına kollarken, cinsiyet farklılığı göz ardı edilmektedir. Cinsler arası eşitsizlik, sosyo-ekonomik yapıda olduğu kadar, mekansal olarak da vardır. Oysa kentte cinsiyet farklılığını gözetilen bir yerel yönetim, planlama, hizmet ve uygulama anlayışı, kadınların kentte birer birey olarak var olmalarına olanak tanıyarak kentin, orada yaşayan kadınlar için yaşanabilir olmasının ilk koşulunu sağlayacaktır.

Bu bildirinin amacı; sempozyumun genel amaç ve hedeflerini kentte yaşayan kadınlar için/kadınların gözüyle tartışarak bu genel yaklaşımı “kenti, kentte yaşayan kadınlar için yaşanabilir kılmak” gerekliliği ve olabilirliği bağlamında irdelemektir.

Bildiride; kentli hakları ve yaşama geçirilmesi sürecinde, yerel demokrasi ve kentsel politikaların oluşturulması, yönetimler arası işbirliği, kentli katılımı bağlamında kadınların kentsel sorunlardan nasıl etkilendikleri, kentsel hizmetlerden yararlanabilmeleri için, kente yönelik vizyon ve misyon belirlenirken “kenti, kentte yaşayan kadınlar için yaşanabilir kılma” hedefini göz önünde bulundurmanın gerekliliği, yerel yönetimler/ yerel hizmetlere eşitlikçi yaklaşımlar çerçevesinde incelenecektir. “Kadın dostu kent” kavramının anlamı, içerdiği olanaklar ve kent örnekleri kentli hakları bağlamında irdelenerek, İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planı çalışmaları kapsamında; İzmir kentinin durumu özellikle, kadınların karar mekanizmalarına katılımı ve kadınların kentsel hizmetlerden eşit yararlanması açısından tartışılacak ve yerel yöneticilere “eşitlikçi kent”- “kadın dostu kent” olabilirliğini sağlamak için öneri geliştirilmeye çalışılacaktır.

KENTLİ HAKLARI

1992 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı kentli haklarını tanımlayan uluslararası bir belgedir*. Kentsel gelişmenin niteliksel özellikleri ve yaşam kalitesiyle doğrudan ilişkili olan **Avrupa Kentsel Şartı**, farklı yerleşimlerin sorunlarının farklı olduğunu ancak özde aynı yapıyı barındırdığı düşüncesinden hareketle, **hemen her ülkede uygulanabilecek bir dizi yol gösterici evrensel ilke tanımlamaktadır.**

Buna göre yerel yönetimler; Avrupa Kentsel Şartı'nda vurgulanan, güvenli, temiz ve sağlıklı bir kentsel çevrede yaşama, konut edinme ve çalışma hakkı, sağlık, eğitim ve sosyo kültürel etkinliklerden yararlanma hakkı, ulaşım ve dolaşım özgürlüğü, yaşadığı yerleşime ilişkin kararlara katılma ve bunları denetleme hakkı gibi temel kentli haklarından bir yerleşimde yaşayan tüm insanların cinsiyet, yaş, inanç, toplumsal, ekonomik ya da siyasal konum fiziksel ya da psikolojik engellilik durumlarına bakılmaksızın eşit olarak yararlanmasını sağlamakla yükümlüdür.

Avrupa Konseyi, Mayıs 2008 de Avrupa Kentsel Şartı-2 kabul etmiştir. Bu yeni belgede kentli haklarına yeniden vurgu yapılarak, 21. yy'ın kent ilkeleri 85 maddelik **“Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto”** belgesiyle açıklanmaktadır.*

Manifesto'da: **“Kentler kentlilerindir”** ana ilkesinden ve **“kentlerin gelecek nesillere aktarılması gereken sosyo-ekonomik ve kültürel değerler olduğu”** belirlemesinden hareketle, yerel yönetimlerden **“kamu politikalarında etik değerleri”** ve **“sürdürülebilir kalkınmayı”** uygulamaları istenmektedir. Katılımcı bir demokrasi için bilgilenmenin önemi **“insanlar, buldukları yerleşimlerin sorumlu, aktif, bilgili kentlileri olmadan kent ve kasabalarına sahip çıkamaz, onları tam anlamıyla yaşayamazlar”** saptamasıyla vurgulanmakta, **“kentsel yayılmanın getirdiği kaynak israfının önlenmesi”, “sosyal ve mekansal dışlanmanın önlenmesi”, “ticari kentsel planlamaya karşı çıkılması”** gibi önemli kentsel politikalar belirlenmektedir.

Kentli Haklarının Yaşama Geçirilmesindeki Temel Süreçler

Yerel Demokrasi ve Kentsel Politikaların Oluşturulması

Kentsel yaşamın tüm etkinlik alanlarını belirleyen kentsel politikalar, yerel yöneticiler, profesyonel uzmanlar ve kadın erkek kentte yaşayan tüm kentlilerin işbirliği ile oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Yerel demokrasinin oluşumu ve yerel hizmetlerin kentli hakları çerçevesinde gerçekleştirilebilmesi, kadın erkek tüm kentlilerin isteklerinin ve gereksinmelerinin demokratik ve katılımcı süreçlerle belirlenmesi ve yerel yönetimlerin işlevlerini buna uygun olarak yerine getirmesine bağlıdır.

* Türkiye'de o tarihte İçişleri Bakanlığı genelgesiyle belediyelere iletilerek rehber alınması istenmiştir. Şartın İngilizce erişim adresi: <http://www.coe.fr/cplr/eng/etxt/echarteurbaine.php>

** Metnin Türkçe çevirisi için bkz: www.mo.org.tr/UIKDocs, İngilizce erişim adresi: www.coe.tnt

*Bu Bildiri TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma Grubu Adına Düzenlenmiştir.

Yönetimler arası İşbirliği

Yerel yönetimlerdeki tüm hizmet birimlerinin (belediyeler, il özel idareleri ve valilik) uyum ve işbirliği içinde çalışması ve bunu sağlamak için yerel süreçleri düzenleyen ve kontrol eden yasal çerçevenin uyumlu ve işbirliğini sağlayacak biçimde olması gerekir. Bu işbirliği farklı yönetim birimleri arasında verimli çalışma ortamını kurmakta yardımcı olur.

Kentli Katılımı-Kentlilik Bilinci-Kenti Sahiplenme

Kadın- erkek tüm kentliler yerel süreç ve hizmetlerin bilgi edinme karar verme, hizmetlerden yararlanma ve kontrol etme aşamalarına katılabilmelidir. Farklı kentli gruplar için farklı katılım yolları geliştirilmesi yerel yönetimlerin öncelikli kentsel politikalarından olmalıdır. Kentte yaşayanlarda kentlilik bilinci oluşması, bir başka deyişle kente sahip çıkmaları ancak uygun katılım yollarıyla olanaklıdır.

Kadınların Kentsel Hizmetlerden Yararlanabilmesi

Yerel yönetimler yaşam çevremizle ilgili olarak mekansal, toplumsal, sosyo kültürel ekonomik tüm ortak gereksinmelerimizi karşılamayı, ortak sorunlarımızı çözmeyi amaçlar.

İlgili yasada*, **yönetime katılım ve hizmetlerden yararlanmayla ilgili olarak hemşerilik (kenttaşlık) hukuku çerçevesinde getirilen hak tanımı o kentte yaşayan herkesi içerir.** Ancak yasal düzenlemelerde bir ayırım olmasa da kadınları gerçek anlamda içerebilmesi, bir başka deyişle kentli nüfusun yarısını oluşturan kadınların kentli haklarını kullanabilmeleri, öncelikle kadınların gereksinmelerini ortaya çıkarabilmeyi ve onların yaşam koşullarına uygun katılım ve hizmet düzenlemeleri yapmayı gerektirir.

Yapılan çalışmalarda **herkese eşit yerel kamu hizmeti anlayışının sonuçta eşitlik sağlamadığı, yerel hizmet sunumunda kadınların gereksinmelerinin özellikle dikkate alınması gerektiği** açıkça görülmektedir. Bu gereklilik genellikle kadınların gündelik yaşam yükünü azaltmaya yönelik, kadınlara özel yerel hizmetlerin sunumuna ilişkin yerel uygulamalar olarak düşünülmektedir. Ancak, **kadınların kentli haklarını tam olarak kullanabilmeleri, tüm yerel politikaların program, proje ve uygulama aşamasında özel olarak cinsiyet açısından değerlendirip gerçekleştirilmesiyle sağlanabilir**

Diğer taraftan, kadın sorunlarının ve çözüm önerilerinin yerel karar mekanizmalarına yeterince yansımamasının en önemli nedeni, yerel meclislerde ve yerel karar alma mekanizmalarında kadınların temsilinin eksikliğidir.**

YEREL YÖNETİMLER / YEREL HİZMETLER DE EŞİTLİKÇİ YAKLAŞIMLAR

Avrupa'da Eşitlikçi Kent Yaklaşımı

Kadın erkek eşitliği konusundaki çalışmaların uzun bir geçmişi olmasına karşın “kadının kentteki yeri”ne ilişkin çalışmalar Avrupa'da 1980'li yıllarda başlamıştır. Avrupa kentlerinin seçilmiş kadın temsilcilerinin başlattığı, kadınların yerel politika ve yerel meclislerde niçin azınlıkta olduklarını sorgulayan, bunun düzeltilmesini hedefleyen toplantılar yapılmıştır. İlk

*Bu Bildiri TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma Grubu Adına Düzenlenmiştir.

yerel ve bölgesel seçilmiş kadınlar konferansı, CEMR (Council of European Municipalities and Regions)*** tarafından 1983 yılında Pisa kentinde düzenlenmiştir.

* 5393 sayılı Belediye Kanunu (13.07.2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı)

** Mart 2004, genel yerel seçimi sonuçlarına göre 3225 belediye başkanından 18’i kadındır. Belediye meclisi ve il genel meclislerinde kadın üye oranı %2.3 ve %1.7 dir.

*** daha ayrıntılı bilgi için erişim adresi: www.ccre.org

Bu toplantıların önemi, sonuçta Avrupa’da yerel yönetimlerde, kentli kadın, politika ve demokrasi konularında bir tartışma ortamının yaratılmış olmasıdır.

Kentsel yaşamda kadın ve erkek arasında sadece biyolojik farklılıkların ortaya koyduğu eşitsizliklerin varolduğu düşüncesinin aksine, toplumsal olarak kadın ve erkeğe yüklenmiş farklı rollerden kaynaklanan eşitsizliklerin varolduğu, ayrımcılık amaçlı olarak yapılmasa da kadının toplum içindeki yeri ve konumundan kaynaklanan bir eşitsizliğin varlığı, farklı dezavantajlı sosyal gruplar içindeki kadında (özürlü, yoksul, cinsel eğilim vb) bu durumun daha da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Avrupa Birliği tarafından, “V.Eşit Fırsatlar Programı” çerçevesinde, 2004 yılında, CEMR’ nin “Cinsiyete Duyarlı Bakışın Tüm Politikalara Yerleştirilmesi Projesi” seçilerek, uygulanmasına karar verilmiş ve Şubat 2005 de Avrupa Parlamentosu’nda "Avrupa Kentlerinde Eşitlik" konulu bir sonuç konferans yapılmıştır.

Avrupa’da “**Eşitlikçi Kenti**” hedefleyen CEMR projesi çerçevesinde yürütülen projeler Avrupa kentlerinin birçoğunda hayata geçirilen uygulamalar haline dönüştürülmüştür.* (bazı örnekler: Frankfurt (Almanya), Rotterdam (Hollanda), Viyana (Avusturya), Roma (İtalya))

Tüm bu çalışmalar sonucunda, CEMR tarafından Mayıs 2006 da ilkeleri **Avrupa’da ki yerel ve bölgesel yönetimlerin, tüm faaliyet alanlarını cinsiyet eşitliği yaklaşımıyla şekillendirmeleri, kadın erkek eşitliğini sağlamak için parasal ve insan kaynağı belirli olan eylem planı ve programları geliştirerek uygulamaları** esasına dayalı “**Yerelde Kadın Erkek Eşitliği Şartı**” yayınlanmıştır.**

Kadın Dostu Kent Tanımı

Kentsel politikalar ve yerel hizmet sunumu açısından kapsamı daha geniş olan “Eşitlikçi Kent” bağlamında “**Kadın Dostu Kent**”i genel olarak; kadınların kentli haklarının yaşama geçirildiği, yerel karar süreçlerine ve karar mekanizmalarına katılımlarının sağlandığı, kadınların yaşam koşullarını iyileştirici, hayatın her alanında kadın erkek eşitliğini sağlayacak yerel eşitlik politikalarının oluşturulduğu ve bu politikaların yerel yönetim anlayışına yerleştirilerek eşitliği sağlayıcı yerel hizmet sunumlarının gerçekleştirildiği kent olarak tanımlayabiliriz..

*¹ Frankfurt (Almanya): Frankfurt’ta Ocak 2002 den buyana cinsiyet duyarlı bakış açısını uygulamaya koymuş ve Belediye örgütünün bünyesinde bir "Cinsiyet Takimi"-(Gender Team) kurmuştur. Bu takımın görevi cinsiyet duyarlı bakış açısını bütün yerel yapılara

*Bu Bildiri TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma Grubu Adına Düzenlenmiştir.

aktarmaktır. Bunu gerekse karar verme organlarında, gerekse k karar verme süreçlerinde yapabilmeyi hedeflemektedir. Frankfurt Belediyesinin yürüttüğü "Kız kardeş kentler Cinslere Yöneliyor" projesi,: www.frankfurt.de, www.sister-cities-going-gender.org

¹ Rotterdam (Hollanda) : Rotterdam kenti kadın vegengler(12-18 yas grubu) ağırlıklı bütçeleme politikası ile yeni bir uygulama başlatmıştır. Kaynak: City Hall of Rotterdam and Sister Cities Going Gender Project

Roma (İtalya) : Roma kenti ise "katılımcı bütçe" kuralı ile bir bütçe cinsiyet duyarlı bütçeleme projesi sürdürmektedir.

Kaynak: City of Rome and Sister Cities Going Gender Project Sites: www.comune.roma.it, www.sister-cities-going-gender.org

1 Viyana (Avusturya)-"Esitlige 7 adım" (7 Steps to Equality)bir el kitabı geliştirmiştir Bu el kitabı teorik bir temelin yan sıra "kendi isini kendin yap" sloganı altında pratik bilgiler veren bir yayındır.

Temel faaliyet alanları şunlardır:- İşçiyile iletişim ve destek (kadın-erkek), çocuk izinleri(sut ve bakım izni ve kadın erkek paylaşımı) yeniden is bulma .-Gündelik yaşam ile basa çıkmanın yolları(alışveriş servisleri, hasta çocuk veya yaşlılara bakım hizmeti...)-İşçiyeye belli bir özgürlük sağlayan Esnek çalışma saatleri, fazla mesainin azaltılması.

Kaynak:Women's Department of the City of Vienna - Site: www.gleichstellung.info

** ” the charter for equality of women and man in local life” Avrupa' nın değişik ülkelerinden 789 yerel yönetim birimi bu şartı imzalamıştır. (İtalya 321, Portekiz 117, ispanya 90 yerel yönetim birimiyle ilk 3 sırayı almaktadır.)

Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Programı (BMOP)

Yerel düzeyde kadınların yerel kararlara katılımını desteklemek için yerel yönetimler, kadın örgütleri, kamu kurumları arasında işbirliği ve birlikte çalışma stratejileri geliştirerek “Kadın Dostu” kentlerin oluşumunu desteklemeyi amaçlayan bu program, yerel kentsel politikalar ve kentsel hizmetlerde eşitlikçi bir yaklaşımın benimsenmesinin aracı olarak kentlere özgü **Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEPP) hazırlanmasını hedeflemiştir**. Program 3 yıldır İzmir'in de içinde bulunduğu 6 pilot ilde yürütülmektedir.*

Valilik, il özel idaresi, belediye, kadın örgütleri, tarafından hazırlanan **YEPP' leri kadınlara yönelik temel sorun alanlarını kapsayacak şekilde**, esas olarak yerel sorunlara yerel çözümler önermektedir. Bu alanlar: **kadınların yerel kararlara katılımı, kentsel hizmetlerden eşit yararlanma, kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınların ekonomik güçlenmesi ve çalışma hayatı, eğitim ve sağlık hizmetlerinden eşit yararlanma, göç ve yoksulluğun önlenmesi, eşitlik için zihniyet değişikliği ve farkındalık yaratmadır.**

Yerel Eşitlik Eylem Planları' nda bu **ana başlıklar altında izlenecek stratejik politikalar ve alınacak önlemlere yönelik olarak yapılması gereken faaliyetler sıralanmış,**

*Bu Bildiri TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma Grubu Adına Düzenlenmiştir.

faaliyetlerin yerel dayanakları, sorumlu ve ilgili kuruluşlar, kaynaklar ile sürdürülebilirliği ve eşgüdümü sağlayacak kurumsal yapılanma önerileri belirlenmiştir.**

Program illerinde YEEP' larının gerçekleşmesi; yerel ortaklar tarafından benimsenmesi, yerel meclislerce onaylanması, başlamış olan yerel yöneticiler ve kadın örgütleri ilişkilerinin geliştirilmesi, planın uygulanmasının da şeffaflığın, kalıcılığın ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına bağlıdır.

Bunun için; YEEP' larının hayata geçirilmesinin genel yönetim ve sorumluluğunu üstlenecek, izleme, denetleme ve koordinasyonu yapacak ve YEEP' nın sürdürülebilirliğini sağlayacak yerel kadın örgütlerinin de içinde aktif aktörler olarak yer alacağı yeni bir kurumsal yapının oluşturulması gerekmektedir.

BMOP kapsamındaki tüm kentlerde YEEP' ların yerel yönetimlerce benimsenip hayata geçirilmesinin ilk adımı olan yerel meclislerde (il genel meclisi ve belediye meclisi) onaylanması aşaması tamamlanmıştır. Bunun yanında YEEP' larında önerilen yerel eşitlik birimleri; valilik ve belediye, eşitlik komisyonları; il genel meclisi ve belediye meclisleri bünyelerinde kurulmaya başlanmıştır.

*daha ayrıntılı bilgi için bkz. www.bm.kadinhaklari.org

BMOP kapsamında Türkiye'deki BM kuruluşları, bazı büyükelçilikler ve sabancı Vakfının finansal katkılarıyla 6 ilde (İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van) yürütülmektedir. Program ortakları Türkiye de faaliyet gösteren BM birimleri, İçişleri Bakanlığı ve Sabancı Vakfıdır. Programın tasarımı ve ilk aşamasında KADER Ankara Şubesi ortaklar arasında yer almıştır. & ilin valilik, belediye ve yerel kadın kuruluşları da Programın ana ortaklarındandır.

**Tokman I.Yıldız, Altay Baykan Deniz, Yerel Eşitlik Eylem Planı ve Yerel Eşitlik Hizmet Sunum Modeli Çerçevesi, Ara Rapor, BMOP, Subat 2007, Ankara

İZMİR ÖRNEĞİ

İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planı Hazırlık Süreci*

YEEP hazırlık sürecinde yerel yöneticiler ve kadın örgütlerinin katılımında süreklilik sağlanmada bazı zorluklar yaşanmakla birlikte, bu süreçte yapılan toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi, yerel sorun ve çözüm belirleme toplantıları, atölye çalışmaları sonunda geliştirilen YEEP taslağını son haline getirmek ve kadın erkek eşitliği konusunda ilde yapılacak çalışmaları koordine etmek için valilik, belediye ve kadın kuruluşları temsilcilerinin yer aldığı bir **İl Koordinasyon Kurulu** oluşturulmuştur. **İzmir YEEP, İl Genel Meclisi ve Büyükşehir Belediye Meclisi'nde görüşülerek onanmıştır.** (Nisan 2008)

İzmir'de; İl Genel Meclisi'nde, Büyükşehir Belediye Meclisi'nde, 5 ilçe belediye meclisinde(Buca, Çiğli, Güzelbahçe, Karşıyaka, Konak) 3 belde belediye meclisinde (Seyrek; Yenifoça, Yelki) **Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu** kurulmuştur.

*Bu Bildiri TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma Grubu Adına Düzenlenmiştir.

İlçe kaymakamları ve belediye temsilcileri ve yerel kadın kuruluşlarıyla aylık düzenli toplantılar düzenlenerek bilgi alış verişi sağlanmıştır. Ancak, YEER' nin konusunda tüm kadın kuruluşları üyelerinin ve yerel yönetim çalışanlarının bilgilendirilmesi yoluyla YEER' nin tanıtımının yapılması gerekmektedir.

Burada, İzmir YEER kapsamında; hazırlık sürecinde ve yerel meclislerde onaylanmasından bu güne değin kentin kadınlar için yaşanabilir kılınması bağlamında özellikle kadınların yerel karar mekanizmalarına katılımı ve kadınların kentsel hizmetlerden eşit yararlanması konularında yapılan çalışmalar incelenecektir.

İzmir'de kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınların ekonomik güçlenmesi ve çalışma hayatı, eğitim ve sağlık hizmetlerinden eşit yararlanma, göç ve yoksulluğun önlenmesi, eşitlik için zihniyet değişikliği ve farkındalık yaratma konularında yapılan çalışmalara örnek olarak, İl koordinasyon kuruluna bağlı "**şiddet izleme birimi**" ve "**eğitim birimi**" oluşturulması, eğitim biriminin tüm il müdür ve yardımcılara toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi düzenlemesi, SHÇEK sorumluluğunda "**ilk müdahale birimi**" kurulması, Büyükşehir Belediyesi'nce göç alan semtlerde yaşanan sorunları belirlemek için envanter çalışması yapılması, verilebilir. **

Kadınların Yerel Karar Mekanizmalarına Katılımı

İzmir'de bulunan yerel ve merkezi kadın kuruluşları, kadınların yaşamları, sorunları ve gereksinmeleriyle ilgili önemli bir bilgi ve deneyim sahibidirler. Yerel yönetimlerin, bu birikimden yararlanma ve hizmet sunumunda işbirliği anlamında kadın kuruluşlarıyla olan ilişkileri sınırlıdır, sürekli değildir.

*ayrıntılı bilgi için bkz. İzmir YEER, www.bmkadinhaklari.org

**İzmir YEER uygulamaları kapsamındaki öncelikler ve gelişmeler konusunda BMOP İzmir yerel koordinatörü

Semra Ulusoy' dan bilgi alınmıştır..

Diğer taraftan, İzmir'de yerel yönetimlerde çalışan kadın oranı yüksek olmakla birlikte karar-alıcı mevkilerdeki kadın sayısı azdır. İzmir Büyükşehir Belediye Meclisinde toplam 180 üyenin 8'i, İl Genel Meclisinde ise 104 üyenin 4'ü, 328 muhtarın sadece 28'i kadındır. İzmir Büyükşehir Belediye Başkanının 10 danışmanından sadece 1'i, 4 genel sekreter yardımcısının 3'ü kadındır. İzmir'in 9 metropol ilçesinin belediye başkanları ve İzmir Valiliği'nin 18 vali yardımcısı arasında kadın yoktur. **Türkiye genelinde, kadınların yerel yönetimlerdeki eksik temsilinin, temsil oranı biraz daha yüksek olmakla birlikte, İzmir'de de pek parlak olmadığı açıkça görülmektedir.**

Söz konusu temsil yapısı daha eşitlikçi bir niteliğe ulaşana değin, kadın sorunlarının ve gereksinmelerinin yerel meclislere taşınmasını sağlamak için çeşitli katılım yollarının kullanmak gerekmektedir. Bu konuda hem yerel yönetimlere hem de kadın kuruluşlarına görev düşmektedir. Kadın kuruluşları arasından "**yerel meclisleri izleme birimi**" oluşturulmuştur. Valilik ve belediye bünyesinde, kuruma başvuran kadınların hizmete ulaşımını kolaylaştırmak için birer görevli atanmıştır.

*Bu Bildiri TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma Grubu Adına Düzenlenmiştir.

İzmir’de biri Büyükşehir Belediyesi’nde, diğeri Karşıyaka Belediyesi’nde olmak üzere 2 Kent Konseyi, Konak’ da YG21 Kadın Meclisi bulunmaktadır. Diğer ilçelerde de kurulması için çalışmalar yapılmaktadır.

İzmir’de stratejik planların hazırlanmasına, kadın örgütlerinin herhangi bir katılımı olmamıştır. Ancak bu konuda kadın kuruluşlarını bilgilendirmek için bazı gelişmeler olmakta ayrıca 2009’da yapılacak Stratejik plan değişikliğine ön hazırlık olarak kadın kuruluşlarının da yer alacağı bir çalışma grubu oluşturulacağı belirtilmektedir.

Kadınların Kentsel Hizmetlerden Eşit Yararlanması

Öncelikle kent bazındaki istatistiki verilerin cinsiyet ayrımlı olarak toplanması ve kadınların kentsel hizmetlere yönelik gereksinmelerini ve taleplerini ortaya çıkaracak çalışmalar eksiktir. Bu çalışmaların sürekli olarak yapılması gerekmektedir.

Kadınların kentsel hizmetlerden eşit yararlanması için bazı gelişmeler olmuştur. Bunlara örnek olarak: semt merkezlerinin sayısının artırılması, kadınlar için yeni spor alanları düzenlenmesi, 2 çamaşırhanenin hizmete açılması, Buca’ da kadın aktivite merkezi, Büyükşehir belediyesi ve buca da Kadın Danışma Merkezleri açılması, engelliler için yapılan kent içi düzenlemelerin artırılması, kent aydınlatmasında iyileştirme çalışmalarına başlanması sayılabilir.

Ancak bu çalışmalar aşağıda sıralanan kentsel hizmet alanlarında da başlanıp, sürdürülmelidir:

- Kent bazındaki istatistiki verilerin cinsiyet ayrımlı olarak toplanması ve kadınların kentsel hizmetlere yönelik gereksinmelerini ve taleplerini ortaya çıkaracak çalışmaların sürekli olarak yapılması,
- Kadınların gereksinmelerine yönelik kentsel hizmetlerin tanımlanması,

Ulaşım: Toplu taşın ve yaya ulaşımının kadınlar tarafından kullanımını kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması,

Kentsel çevre. Kamusal alanlarda (sokak, park, spor alanı, durak, vb.) kadınların kullanımını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması,

Sosyo-kültürel mekanlar ve etkinlikler: kadınların katılımının sağlanmasına yönelik olarak sayılarının ve ulaşılabilirliklerinin artırılması,

Tarihi ve Doğal Çevre: Korumanın kadınlar tarafından sahiplenilmesinin sağlanması,

- Engelli ve yaşlı kadınlara yönelik kentsel hizmet düzenlemelerinin yapılması,
- Kentsel planlama, toplu konut alanı ve kentsel dönüşüm projelerinin yapımında cinsiyete duyarlı bir plan ve proje yaklaşımının benimsenmesi,
- Cinsiyete duyarlı bütçe yapılması,
- Kentsel hizmetlerin mahalle ölçeğinde verilmesi, yaygınlaştırılması,

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentleri yaşanabilir kılmamanın ilk koşulu buna ilişkin kararlı bir “**yerel politik irade**”nin varlığıdır

Kadınlar için yaşanabilir kent- kadın dostu kent- eşitlikçi kent bir hayal ürünü değil, cinsiyet eşitlikçi yerel politikaların bir sentezidir. Bu bağlamda, kadınların kentli haklarından gerçek anlamda yararlanmaları da, kentin ve kentlilerin yaşam kalitesini yükseltecektir.

Kentsel mal ve hizmetlerin üreticileri ve kullanıcıları olan kadınların bunların üretim, sunum ve dağıtımına ilişkin karar alma süreçlerine katılmaları ile kadınların gereksinme ve sorunlarının yansıtılması için uygun kanallar, cinsiyet eşitsizliklerine ve farklılıklarına duyarlı “**yeni bir kent yönetimi**” yaklaşımı ile **eşitliğin sağlanması** olanaklıdır.

Bunun için özetle:

- **Kadınların yerel karar alma organlarına katılım ve temsili,**
- **Kadınlara özel yerel yönetim hizmetleri verilmesi,**
- **Tüm yerel yönetim hizmetlerinin kadın erkek eşitliği açısından değerlendirilerek uygulanması gerekir.**

İzmir özelinde yerel yöneticiler (mevcut ve yerel seçimlerden sonra);

- yerel yönetimler ve yerel kadın örgütleri temsilcilerinin yer aldığı katılımcı bir süreçle hazırlanan,
- yerel yönetimlere, kadın erkek eşitliğini sağlamak için yapması gereken işlerin genel çerçevesini çizen,
- kadın örgütlerine yerel yönetimlerle işbirliği oluşturmak ve yapılanları/ yapılmayanları izlemek için yol gösterici bir araç olan,
- tüm tarafların kadın sorunları ve buna yönelik kamusal çözüm önerileri hakkında görüş, istek ve yükümlülüklerini netleştirmeye yardımcı olan,

İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planı’nı bir yol haritası olarak geliştirip, kullanabilirler.

İzmir Büyükşehir kapsamındaki tüm belediyelerin İzmir YEEP’ nı kendi olanakları çerçevesinde geliştirip ayrıntılandırması, kendi belediye meclislerinde eşitlik komisyonları oluşturmaları yanında teşkilatlarında **kadın erkek eşitliği birimleri** kurmaları da önerilmektedir.

İzmir YEEP hazırlanma sürecinde özel sektör ve meslek örgütlerinin yeterli katılımlarının sağlanamadığı bilinmektedir. Halbuki yerel yönetimlerin özel sektör ve meslek örgütleriyle işbirliği, kenti yaşanabilir kılmamanın önemli koşullarındandır. Bu nedenle, **TMMOB’nin İzmir YEEP hakkında görüş ve önerilerinin alınması, uygulamada katılımının sağlanması gerekmektedir.** Bu bağlamda, TMMOB İl Koordinasyon Kurulu bünyesinde kadın üyelerin çabalarıyla kurulan **İKK Kadın Üyeler Çalışma Grubu’nun** İzmir’in “**kadınlar için her alanda yaşanabilir bir kent**” –“**kadın dostu kent**” olmasında, özellikle **kentlilik bilinci**

*Bu Bildiri TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma Grubu Adına Düzenlenmiştir.

oluşturmaya çalışmaları, kendi meslek alanlarında kadınların sorunlarını belirleme ve çözüm önerileri geliştirmeleri, yerel yönetimlerle işbirliği yapmaları çok önemlidir.

Ayrıca yeni göreve alacak yerel yöneticilere;

- YEERP’ da önerilen yeni hizmet sunum birimlerinin kurması ve /veya aynı görevi üstlenecek mevcut birimlerin belirlenerek görevlendirilmesini sağlaması,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımını benimseyen hizmet sunucu personel yetiştirilmesi,
- Yerel kararlara kadınların katılımını artırmak için, yerel yönetimlere ilişkin mevzuatın tanıdığı olanaklardan yararlanmayı kolaylaştırması, (yerel meclislere, ihtisas komisyonlarına katılım, gönüllü katılım, kadın meclisleri vb.)
- Stratejik Planları eşitliği sağlamaya yönelik olarak gözden geçirmesi ve bütçe ayırımının bu çerçevede yapması, özellikle de sağlık, eğitim, kültür vb alanların açılım ve uygulamasında kadın örgütlerinin görüşünü alması ve hedef kitle olarak kadınlara ağırlık vermesi,
- Tüm bunları kadın örgütleriyle işbirliği içinde ve onların kentsel sorunlar konusuna ilgilerini artıracak ortamı oluşturarak yapması önerilmektedir.

Kadınların yeterince temsil edilmediği ve kararlara katılmadığı, kadın erkek eşitliğini sağlamaktan uzak, gerçekte kadınlara daha az hizmet veren yerel yönetim anlayışını, farklı bir yerel yönetim anlayışına dönüştürmenin zamanı gelmiştir.

Şüphesiz, kadın erkek bu kentte yaşayan hepimizin; güvenli, sağlıklı bir çevrede, ihtiyacımıza yeterli bir konutta yaşama, uygun bir işte çalışma, rahatça dolaşma, sosyal faaliyetlerde bulunma, dinlenme, spor yapma, eğlenme, tarihi ve doğal çevremizi koruma, yerel de üretilen tüm mal ve hizmetlerden yararlanma ve yerele dair alınan kararlara katılma haklarımız vardır.

KAYNAKLAR

Sancar Üşür, Serpil, **Siyasal Süreçlere Katılımda Kadın-Erkek Eşitliği, Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş:** Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset,(2000 İstanbul) 197-258.

Türkiye’ de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri (2008 İstanbul TÜSİAD) bölüm3

Tokman, L.Yıldız- Altay Baykan, Deniz, **Genel Değerlendirme Sonuç ve Öneriler, Final Raporu**, Birleşmiş Milletler “Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı”, Haziran 2007,Ankara.

Tokman, L.Yıldız- Altay Baykan, Deniz, **Yerel Eşitlik Eylem Planı ve Yerel Eşitlik Hizmet Sunum Modeli Çerçevesi, Ara Rapor**, Birleşmiş Milletler “Kadın ve Kız Çocuklarının Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı”, Şubat 2007, Ankara

Tokman, L.Yıldız- Alkan, Ayten (2005) Yerel Politika ve Planlamayla Cinslerarası Eşitlik Bakış Açısının Bütünleştirilmesi: “Yarın İçin Bugünden Kampanyası” Deneyimi, *8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 29. Kolokyumu - Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler: Riskler ve Fırsatlar*, İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü - TMMOB Şehir Plancıları Odası s. 461-471

Tokman, Yıldız- Altay, Deniz (2006) Planlamanın Yerel Kadın Hareketi Yoluyla Açılımı 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 6.Türkiye Şehircilik Kongresi – Planlama, Siyaset, Siyasalar, İzmir: DEÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü -TMMOB Şehir Plancıları Odası s.237-253

KADER,2004, Kadınların Yerel Seçimler Bildirgesi–2004,KADER-Ankara, www.kader.org.tr

www.bmkadinhaklari.org

www.onlinewomeninpolitics.org

www.ccre.org

www.coe.org

www.sister-cities-going-gender.org